

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vlaanderen helpt Oekraïne
Kader vervolgstategie opvang ontheemden

Samenvatting

Begin 2023 werd de opvangstrategie 2022 voor de ontheemde Oekraïners geëvalueerd. Hieruit blijkt dat de lokale besturen de verantwoordelijkheid blijven opnemen om ontheemden op te vangen. Tegelijk wordt op het terrein een tanende sense of urgency vastgesteld en neemt de beschikbare capaciteit aan opvangplekken niet langer toe.

Daarnaast hebben de Europese autoriteiten het statuut van ontheemden verlengd tot maart 2024. Deze verlenging plaatst de nood aan ruimere participatie van de ontheemde aan het maatschappelijk leven meer op de voorgrond. Rekening houdend met deze factoren dringt zich een kader op waarop de vervolgstategie zich kan enten.

Het subsidiekader zoals gehanteerd in 2022 heeft de afgelopen periode voor een solide basis aan opvangplekken gezorgd. Dit aanbod dient te worden geconsolideerd en waar mogelijk kan extra capaciteit worden gegenereerd. Hiertoe wordt het subsidiekader aangepast en verlengd tot maart 2024.

Tegelijk wordt voorgesteld om anticiperend te werken om in geval van een acuut tekort of een opstoot aan instroom op korte termijn aanbod te genereren. Via onderhandeling met de actoren uit de sectoren van categorie 2 wordt aanbod voorbehouden om dit ter beschikking te stellen wanneer dit nodig is.

Naast het lenigen van de capaciteitsbehoefte door de lokale besturen is met het oog op de participatie de begeleiding van de ontheemde cruciaal. De begeleidingssubsidie wordt daarom in beginsel aangehouden.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: Kanselarij, Bestuur en Facilitair Management

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

Beleidsveld: Wonen

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Op 30 maart 2022 heeft de Vlaamse Regering het gefaseerd plan van aanpak voor de opvang tijdelijk ontheemden uit Oekraïne goedgekeurd.

Op 8 april 2022 heeft de Vlaamse Regering het besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van een subsidie aan de lokale besturen voor de opbouw van de opvangcapaciteit aan tijdelijk ontheemden uit Oekraïne inzake het ondersteuningskader voor de realisatie van het aanbod voor de opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne goedgekeurd.

Op 29 juni 2022 heeft de Vlaamse Regering het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2022 tot toekenning van een subsidie aan de lokale besturen voor de opbouw van de opvangcapaciteit aan tijdelijk ontheemden uit Oekraïne goedgekeurd.

Op 18 november 2022 heeft de Vlaamse Regering het besluit van de Vlaamse Regering tot verlenging van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2022 tot toekenning van een subsidie aan de lokale besturen voor de opbouw van de opvangcapaciteit aan tijdelijk ontheemden uit Oekraïne goedgekeurd.

Op 09 december 2022 heeft de Vlaamse Regering de nota inzake de actualisering van de opvangstrategie goedgekeurd, waarop het besluit van de Vlaamse Regering.

Op 16 december 2022 heeft de Vlaamse Regering het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging en verlenging van het besluit van de Vlaamse Regering van 08 april 2022 tot toekenning van een subsidie aan lokale besturen voor de opbouw van opvangcapaciteit voor tijdelijk ontheemden uit Oekraïne goedgekeurd.

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch advies nr. 2023/94 van 15 maart 2023.

2. INHOUDELIJKE DUIDING

A. WIJZIGENDE CONTEXT

De evaluatie van de opvangstrategie 2022 schetst een duaal beeld van de opvang van ontheemden. Door de quasi stabiele instroom is er een beperkte maar blijvende vraag naar opvangplekken (in januari en februari tekende FEDASIL een daggemiddelde op van respectievelijk 50 en 49 ontheemden die het attest van tijdelijke bescherming aanvroegen). De vraag naar opvangplaatsen

wordt echter vooral aangewakkerd door de herhuisvestingsnood (zo neemt het percentage dat het gastgezin verlaat toe met de verblijfsduur en zien we dat 50% van de ontheemden het gastgezin heeft verlaten na acht maanden). Tegelijkertijd slagen de lokale besturen erin om de vragen naar herhuisvesting en nieuwe instroom op te vangen, dit ondanks het globaal afnemend aanbod aan opvangplekken in de Vlaamse huisvestingstool en de moeizame realisatie van publieke opvangplekken (categorie 1 en 2). Er zijn tussen de lokale besturen wel verschillen naar effectieve creatie van opvangplekken en/of registratie van ontheemden op het respectievelijke grondgebied, wat de onderlinge solidariteit onder druk zet.

Dat de lokale besturen op het terrein erin slagen de opvang van ontheemden beheersbaar te houden heeft te maken met diverse factoren aan de aanbod- en vraagzijde:

- De doorstroming naar de private huurmarkt is op gang gekomen (mede door de vrije vestiging). Een eerste inschatting hiervan leert ons dat 16% van de geregistreerde ontheemden vandaag huisvesting vindt op de private huurmarkt.
- 10% van de tijdelijk ontheemden die eerder in Vlaanderen waren geregistreerd, heeft ervoor gekozen om terug te keren naar Oekraïne of om naar een ander land te verhuizen (omwille van netwerken daar).
- Meerdere lokale besturen reserveren een deel van de opvangplekken en brengen deze pas in de tool nadat deze zijn toegewezen.

Begin 2023 hebben de Vlaamse ondersteuningsteams (VLOT) in samenwerking met de diensten van de gouverneurs de lokale besturen bevestigd. Deze bevestiging bevestigt het duaal beeld zoals weergegeven in de evaluatie van de opvangstrategie. Verder beklemtonen VLOT en de diensten van de gouverneurs het volgende:

- Er is een dalende *sense of urgency* bij lokale besturen door verschuivende prioriteiten.
- De vermenging met de bredere vluchtelingenproblematiek weegt op de bereidheid om nieuwe instroom van tijdelijk ontheemden op het grondgebied toe te laten.
- Het lokale aanbod wordt in de eerste plaats ingezet voor de herhuisvesting van ontheemden die al verblijven op het grondgebied van de gemeente en die de private of andere meer tijdelijke opvang verlaten. Nu het statuut voor tijdelijke bescherming verlengd is, zetten een aantal lokale besturen ook meer in op gerichte toeleiding van tijdelijk ontheemden naar de private huurmarkt met als doel de publieke opvangcapaciteit af te bouwen.
- Heel wat opvangplaatsen werden ingericht met een tijdelijk karakter. Ook omwille van praktische of juridische redenen kunnen verblijfplaatsen niet altijd aangehouden blijven.
- Nieuwe opvangplekken zijn moeilijk haalbaar omwille van de personeelsbelasting, ook al wordt de Vlaamse financiële ondersteuning door de lokale besturen globaal als correct ervaren.
- Lokale besturen die al grote inspanningen hebben geleverd om opvang te realiseren, verwachten solidariteit en engagement van de andere lokale besturen.
- Intergemeentelijke samenwerking wordt niet ervaren als de ultieme oplossing om aanbod te creëren.
- Het streven naar behoud van plekken geeft resultaten, maar tegelijk wordt verlies van plekken genoteerd.
- Bepaalde profielen zijn moeilijk op te vangen en blijven daardoor langer in noodopvang zitten (zorgbehoevenden, grotere gezinnen,...).

De evaluatie en de bevestiging leggen een wijzigende context bloot. In samenwerking met de lokale besturen, burgers, verenigingen werd de eerste opvang van ontheemden in goede banen geleid. Op die manier werden in 2022 meer dan 35.000 plekken gerealiseerd en werd de crisis het hoofd geboden.

De verlenging van het statuut van tijdelijk ontheemden tot maart 2024 en de onzekerheid over de afloop van het oorlogsconflict wijzigen het perspectief van de ontheemde en tegelijk worden de beleidsuitdagingen breder. Participatie van de ontheemden in het maatschappelijke leven en de arbeidsmarkt treden in het beleid meer op de voorgrond.

Deze wijzigende context heeft een impact op het opvangbeleid waarbij opvang / huisvesting door lokale besturen meer ingebed wordt in een integrale aanpak om tijdelijk ontheemden te begeleiden naar lokale dienstverlening en hen meer te laten aansluiten bij de lokale samenleving. Door de overheid georganiseerde opvangcapaciteit wordt daarbij meer en meer gezien als een tussenstap om de maatschappelijke participatie waar te kunnen maken. Dit zal ook met zich meebrengen dat heel wat ontheemden doorstromen naar de reguliere woonmarkt. Tegelijk is in de huidige fase nog voldoende publieke capaciteit noodzakelijk in functie van de opvang van nieuwe instroom en te herhuisvesten ontheemden, maar ook om te grote druk op de reguliere woonmarkt te vermijden.

Om voldoende draagvlak bij lokale besturen voor de opvang en begeleiding van tijdelijk ontheemden te behouden, is het van belang om de vervolgstrategie te kaderen in een breder narratief waarin ook de ondersteuning en dienstverlening op vlak van een betere integratie van tijdelijke ontheemden wordt meegenomen. Daarbij kan best nagegaan worden wat de noden zijn op vlak van dienstverlening vanuit de verschillende beleidssectoren. Een dialoog hierover met een representatieve doorsnede van lokale besturen zal dan ook vanuit de Taskforce Oekraïne worden opgestart.

B. UITGANGSPUNTEN VERVOLGAANPAK

Op basis van de evaluatie en de bevraging, en rekening houdend met de stappen naar een participatief gerichte aanpak, kan de vervolgstrategie worden uitgetekend overeenkomstig volgende uitgangspunten:

- Vlaanderen blijft zich engageren om 60% van het aantal tijdelijk ontheemden in België duurzaam op te vangen.
- De lokale besturen blijven instaan voor de opvang van de ontheemden, het gewest staat in voor de omkadering en de (financiële) ondersteuning.
- De spreiding en lokale draagkracht blijven uitgangspunten voor de opvangstrategie.
- Het regelgevend kader en het subsidie- en ondersteuningsinstrument wordt als vertrekpunt voor de toekomstige aanpak gehanteerd.
- In de aanpak gaat aandacht uit naar consolidatie van het bestaande aanbod, naast creatie van beperkt nieuw aanbod in functie van afdoende buffercapaciteit.
- De aanpak vertrekt vanuit een continuïteitsscenario waarbij uitgegaan wordt van in- en uitstroom die min of meer in evenwicht zijn. Voor een mogelijke verhoging van instroom door gebeurtenissen in Oekraïne wordt een planmatige aanpak uitgewerkt.
- Stabiliteit en zekerheid in de omkadering en ondersteuning zijn essentieel voor de lokale besturen. Hierdoor zal de tijdshorizon van het ondersteuningskader op maart 2024 wordt geplaatst

C. KADER VOOR DE VERVOLGAANPAK

C.1. CAPACITEITSDOEL

De opvangstrategie 2022 plaatste het gewestelijk capaciteitsdoel van 30.000 opvangplekken, onderverdeeld in verschillende categorieën, centraal. Met het gewestelijk capaciteitsdoel werd uitgegaan van een door lokale overheden aangestuurd aanbod dat zowel nieuwe instroom als de herhuisvestingsnood volledig kon afdekken. Deze kwantitatieve doelen bleken evenwel niet noodzakelijk omdat de doorstroom naar de private huurmarkt, samen met een uitstroom naar het land van herkomst (of elders) op gang kwam. Daarnaast bleek private opvang in gastgezinnen of in de eigen netwerken meer duurzaam dan verwacht.

Momenteel registreert Vlaanderen +/- 31.700 ontheemden, terwijl grosso modo 6880 publieke slaapplekken (C1) en 7980 private opvangplekken in de tool geregistreerd zijn. Het aandeel tijdelijk ontheemden dat op een private opvangplek verblijft, ligt vermoedelijk veel hoger. Volgens de registraties in het rijksregister verblijft 61% van de tijdelijk ontheemden op het adres van een ander gezin (gastgezin, vrienden of familie). Daarnaast wordt een deel van de ontheemden opgevangen op de reguliere woonmarkt. Een eerste inschatting hiervan leert ons dat 16% van de geregistreerde ontheemden gehuisvest zijn op de private huurmarkt. De dynamiek van doorstroming en private opvang zorgt ervoor dat het destijds geformuleerde en omvattende capaciteitsdoel dan ook kan worden versoepeld.

De vervolgaanpak zal dan ook gericht zijn op het consolideren van het bestaande publiek aanbod én tegelijk in functie van een (beperkte) buffer zal gestreefd worden naar bijkomend aanbod (via de reeds opgezette aanklampende werkwijze van VLOT en de diensten van de gouverneurs). Hoewel in een dergelijk opzet het capaciteitsdoel fluctueert, wordt met het oog op de budgettaire raming dit capaciteitsdoel momenteel geplaatst op 9000 publieke plekken in categorie 1 (zie verder).

Het lokale richtcijfer van 0,02% (berekend op het inwonersaantal) wordt aangehouden en blijft indicatief voor de inspanningen van de lokale besturen. Hierbij zal het richtcijfer niet (enkel) worden beoordeeld op basis van de gerealiseerde opvang, maar zal eveneens rekening worden gehouden met het aantal geregistreerde ontheemden op het grondgebied van de gemeente. De inspanningen van de lokale besturen strekken immers niet enkel tot het lenigen van de fysieke opvangbehoefte, maar bestrijken evenzeer de dienstverlening aan tijdelijk ontheemden (hiertoe vormt de registratie in het Rijksregister een adequaat criterium). Zolang het aantal tijdelijk ontheemden op het Vlaamse grondgebied niet significant stijgt, kan het percentage van 0,02% (destijds berekend op 30.000 tijdelijk ontheemden in Vlaanderen) behouden blijven. Het lokale richtcijfer blijft eveneens een element om een zekere spreiding van het aanbod te kunnen realiseren. Zo zullen VLOT en de diensten van de gouverneurs in het creëren van meer opvangcapaciteit rekening houden met de nood aan spreiding.

C.2. CONTINUÏTEIT

Algemeen

Lokale besturen leveren al sinds maart 2022 heel wat inspanningen om tijdelijk ontheemden op te vangen. Waar in 2022 het gewestelijke ondersteuningskader telkens met enkele maanden verlengd werd, wenst de vervolgstategie uit te gaan van voldoende stabiliteit en zekerheid voor de lokale besturen.

Nadat het subsidiekader in 2022 enkele malen werd aangepast om tegemoet te komen aan de noden op het terrein, vormt dit momenteel een solide basis om de vervolgstategie op te enten. Lokale besturen zijn immers reeds vertrouwd met het ondersteuningskader en in de hoger aangehaalde bevraging gaven zij aan dat de subsidiëring valabel en correct is om opvangplekken te kunnen realiseren.

Met het oog op het verzekeren van de stabiliteit wordt het ondersteuningskader aangehouden tot maart 2024 (op enkele juridisch-technische componenten ter verbetering na, zie verder). Op die manier wordt de continuïteit verzekerd en wordt het kader gealigneerd op de verlenging van het statuut van tijdelijk ontheemde.

Categorie 1

In categorie 1 publiek wordt de bestaande indeling op basis van het aantal slaapplekken per locatie verder gehanteerd (m.n. locaties onder de 15 slaapplekken, locaties met 15 tot 50 slaapplekken en grote sites van boven de 50 slaapplekken). Eveneens wordt de aangepaste subsidiëring en de indexering zoals voorzien in het besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2022 aangehouden. Omwille van redenen van kostenefficiëntie wordt enkel nog extra aanbod in categorie 1 publiek door VLOT en de diensten van de gouverneurs gestimuleerd.

Verder wijst de evaluatie uit dat het privaat aanbod (categorie 1 privaat) duurzamer is dan initieel gedacht (in het bijzonder wanneer de ontheemde kan beschikken over afgescheiden leefruimtes, evenals de opvang bij familie en vrienden). Lokale besturen kunnen private opvang omkaderen via verschillende initiatieven en zijn ook aanspreekpunt voor herhuisvestingsvragen vanuit private opvangplaatsen. Vanuit de contacten met lokale besturen kan VLOT hier waar nodig extra rond stimuleren of goede praktijken aanreiken.

Categorie 2

Categorie 2 wordt aangehouden voor wanneer tijdelijk oplossingen voor opvang zich lokaal opdringen. Beide sectoren, met name de zorgsector en de logiessector, kunnen hiertoe worden aangesproken. Overeenkomstig het besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2022 werden de bedragen per type geïndexeerd, deze geïndexeerde bedragen zullen worden aangehouden. Hoewel de lokale besturen nog steeds plekken in categorie 2 kunnen genereren, zullen VLOT en de diensten van de gouverneurs niet langer een gericht stimulerend beleid voeren om dergelijk aanbod te capteren. Met het oog op het behoud van het overzicht en de validatie wordt het aanleveren van slaapplekken in categorie 2 wel steeds gemeld aan VLOT.

Categorie 3

De globale maximale capaciteit van de nooddorpen werd eerder bepaald op 2.370 slaapplekken. Deze kwantitatieve doelstelling wordt ongewijzigd aangehouden, samen met de destijds vooropgestelde subsidiëring en subsidierubrieken.

Omwille van het feit dat de subsidiëring van het nooddorp quasi volledig ten laste is van de Vlaamse overheid wordt geopteerd om voor de nooddorpen een toewijzingsleutel met de lokale besturen af te spreken (binnen een vork van 15 tot 25 percent). De toewijzingsleutel strekt ertoe dat VLOT en de diensten van de gouverneurs de nodige capaciteit kunnen genereren voor herhuisvesting of voor nieuwe instroom. De toewijzingsleutel moet niet worden toegepast in geval het aantal registraties meer dan 300% van de capaciteit van het nooddorp bedraagt (in dit geval is de capaciteit noodzakelijk om de interne herhuisvesting op te vangen, wat momenteel het geval is voor Antwerpen). Het afspreken van de toewijzingsleutel gebeurt op basis van een gentlemen's agreement. Dergelijke toewijzingsleutel zal eveneens gelden voor de nieuwe grotere sites (> 50 slaapplekken) (zie hierna).

Wat betreft het nooddorp te Gent worden de woonunits in twee fases opgebouwd. In de eerste fase worden 53 woonunits geplaatst en geleverd door Wonen in Vlaanderen (vroeger VMSW) onder

coördinatie van CORBIZ. De grondwerken gebeuren onder coördinatie van Het Facilitair Bedrijf. In de realisatie van fase 1 werden reeds volgende stappen gezet:

- Opmaak inrichtingsplan en opmeting terrein
- Peilboringen, grondsondering en grondwerken via raamcontract
- Aanleg nutsvoorzieningen
- Aanbesteding bouwrijp maken en uitvoering
- Aanbesteding gemeenschappelijke voorzieningen
- Plaatsen en inrichten units
- Leveren huisraad via aanbesteding technische uitbating

Fase 1 zit operationeel in eindfase en kan effectief worden afgerond (plaatsing laatste units, aansluitingen en verdere inrichting units) in de tweede helft van april 2023. Toewijzing van slaapplekken aan ontheemden kan vanaf begin mei 2023. De kost voor fase 1 bedraagt 2.138.018€ (voor de grondwerken en nutsvoorzieningen), 1.306.000€ voor de technische uitbating en 6.384.727€ (aankoop, levering en plaatsing units).

Fase 2 van het nooddorp (de resterende 147 woonunits) is in volle voorbereiding. Volgende voorbereidende stappen werden reeds gezet:

- Opmaak selectieleidraad voor de mededingingsprocedure
- Opening kandidaturen mededingingsprocedure
- Opmaak aanbestedingsprocedure en opstart procedure

De verdere planning naar de operationele opbouw van fase 2 is uitgewerkt. Na de nodige aanbestedingsprocedures zullen de grondwerken en inrichtingswerken van het terrein worden uitgevoerd voor oktober 2023. De levering en plaatsing van de woonunits volgen in november 2023 en fase 2 zal worden afgerond met ingebruikname van de woonunits halfweg december 2023. De timing zal mee worden opgenomen in het bestek en hangt mede af van de beslissingsmomenten die de stad Gent en Universiteit Gent inplannen voor en tijdens de gunningsfase.

De inhoudelijke beslissingen tot herbestemming zal tevens invloed hebben op de kostprijs van de tweede fase van het nooddorp. Tijdens de gunningsprocedure zal effectief duidelijk worden of herbestemming voor studentenhuysvesting voor de Universiteit Gent een haalbare kaart zal zijn.

C.3. ANTICIPERENDE AANPAK

De keuze om geen gewestelijk omvattend capaciteitsdoel voorop te stellen, maar integendeel te streven naar een aanbod afgestemd op de effectieve vraag, is ingegeven door redenen van kostenefficiëntie. Dit vergt enerzijds een continue monitoring van het aanbod en de vraag (wat op basis van de praktijkwerking van VLOT en de opvolging van de huisvestingstool wordt bewerkstelligd). Anderzijds vergt een dergelijke beleids optie een werkwijze om te kunnen anticiperen op mogelijke tekorten aan aanbod of extra instroom van ontheemden (opstoten). Nakende tekorten worden nauwgezet opgevolgd en gerapporteerd door VLOT en de diensten van de gouverneurs. Om opstoten van nieuw instroom vast te stellen worden de prognoses van CELEVAL gehanteerd.

Categorie 1

Naast de reguliere werking om capaciteit C1 publiek te genereren, wordt anticiperend een plan van aanpak opgemaakt om per provincie 1 of 2 sites van meer dan 50 slaapplekken te voorzien.

Deze sites worden naar gebruik pas geactiveerd en verder uitgerold als (de consolidatie van) de bestaande capaciteit onvoldoende zou blijken. Het betreft een anticiperende maatregel die in de praktijk zijn doorwerking zal vinden als de vraag naar opvangcapaciteit vanuit instroom en herhuisvesting niet langer vanuit de bestaande capaciteit opgenomen kan worden. Deze aanpak haakt in op de objectieven zoals vooropgesteld in de nota van de Vlaamse Regering van 9 december 2022 (waarbij extra subsidie wordt verleend voor het opzetten van dergelijke sites).

Concreet wordt aan VLOT en de gouverneurs gevraagd om op basis van de eerder gebeurde prospectie na te gaan waar op relatief korte termijn bijkomende sites voor opvang georganiseerd kunnen worden. Een concreet plan van aanpak wordt dan vanuit de Taskforce Oekraïne uitgewerkt om deze sites operationeel naar gebruik te leiden. Het is hierbij aangewezen om (steeds) te opteren voor een intergemeentelijke aanpak en in nauwe samenwerking met de lokale besturen een planning en vervolgstappen af te spreken. Het effectief opzetten van deze sites vergt evenwel tijd en bij acute tekorten wordt in afwachting hiervan het aanbod in categorie 2 aangewend (zie hierna).

Categorie 2

De opvangplekken in de zorg- en de logiesector kunnen in principe op korte termijn ingezet worden (er zijn immers weinig tot geen noemenswaardige aanpassingen aan deze locaties of slaapplekken door te voeren). Om te anticiperen op een tekort aan opvangcapaciteit of een opstoot zal voorafgaand het engagement van de actoren uit deze sectoren worden nagegaan, en desgevallend worden gevalideerd in een op te maken overeenkomst. Op deze manier kan op voorhand capaciteit achter de hand worden gehouden om dit in te zetten als hiertoe effectief nood aan is. Het opzetten van een dergelijke globale aanpak gebeurt vanuit de Taskforce Oekraïne in overleg met de diensten van de gouverneurs én de lokale besturen (waarbij het feitelijke inhuren en uitbaten van plekken nog steeds verloopt via de lokale besturen).

Concreet wordt het aan te wenden aanbod naar kwantiteit beperkt tot maximaal 2000 slaapplekken, wat tevens in de tijd beperkt zal worden aangehouden (tot maximum enkele maanden). Wanneer het tekort of de opstoot structureel van aard wordt, dient het aanbod in categorie 2 te worden vrijgemaakt en wordt de doorstroom naar meer duurzame huisvestingsplaatsen in categorie 1 publiek voorzien (vandaar de nood aan de anticiperende aanpak in functie van extra aanbod in C1 publiek).

De taskforce volgt deze anticiperende aanpak op en rapporteert periodiek over de resultaten.

C4. BEGELEIDINGSSUBSIDIE

Het ondersteuningskader uitgewerkt voor de opvangstrategie 2022 voorzag eveneens per kwartaal een begeleidingssubsidie. Samen met het bieden van onderdak aan de ontheemden dienen de lokale besturen de ontheemden te ondersteunen en begeleiden naar de noodzakelijke dienstverlening. Naar analogie van de verlenging van het verhoogd equivalent leefloon wordt deze begeleidingssubsidie op kwartaalbasis aangehouden tot maart 2024, waarbij de formule met ratio 0,3 blijft gelden.

Hoger werd de ruimere inzet op participatie aan het maatschappelijk leven, met bijzondere aandacht voor toeleiding naar het arbeidscircuit, als een cruciale beleidsuitdaging in de vervolgstategie vooropgesteld. Het verbreden van de vervolgstategie met focus op opvang én toeleiding naar participatie, dienstverlening en werk zal bijkomende inspanningen vragen van de lokale besturen. In het bijzonder is dit het geval voor deze lokale besturen die een proportioneel grotere inschrijving van tijdelijk ontheemden op hun grondgebied hebben.

De Taskforce Oekraïne wenste te bekijken met welke bijkomende uitdagingen deze lokale besturen geconfronteerd worden en hoe zij daarbij extra ondersteund kunnen worden. Naast het aansporen tot aanbodcreatie zal VLOT zich ook toespitsen op het begeleiden en ondersteunen van lokale besturen die een groot aantal ontheemden opvangen in de zoektocht naar oplossingen voor uitdagingen waar zij mee geconfronteerd worden. VLOT zal ook inzake de diverse sectorale dienstverlening de ondersteuningsnoden van de lokale besturen detecteren en verbinding leggen met de Vlaamse actoren die hierop een antwoord kunnen bieden.

D. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1.

Dit artikel voorziet in een verlenging van de begeleidingssubsidie. Ze wordt verlengd met 4 bijkomende schijven.

Artikel 2.

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting. Het betreft een rechtzetting van een juridische onvolkomenheid.

Artikel 3.

Dit artikel vervangt de drempel van 10.000 slaapplekken door een bevestiging van de slaapplekken door het Agentschap Binnenlands Bestuur. Op die manier ontstaat meer greep op het aanbod van specifieke slaapplekken in categorie 2.

Artikel 4.

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 5.

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 6 en 7.

Deze artikelen regelen de verlenging van de duurtijd van de huidige regeling tot 31 maart 2024. De subsidie wordt een vierde keer uitbetaald, op uiterlijk 30 juni 2024, op basis van de toestand van het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024.

Artikel 8.

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van dit besluit

Artikel 9.

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Voor de berekening van de budgettaire impact van de verlenging van het subsidiekader tot en met 31/03/2024 en de bijsturing van het capaciteitsdoel wat buffer betreft, wordt per categorie van subsidies rekening gehouden met de volgende assumpties:

a) De begeleidingssubsidie

Voor de berekening van de begeleidingssubsidie voor 28/02/2023 wordt rekening gehouden met het reële aantal zoals vastgesteld voor de subsidieberekening door het Agentschap Binnenlands Bestuur (= 28.966). Voor de berekeningen van de volgende kwartalen (30/06/23, 30/09/2023, 31/12/2023 en 29/02/2024) wordt rekening gehouden met een lineaire instroom van 36 tijdelijk ontheemden per dag. Deze instroom werd afgeleid uit de verwachtingen binnen het status quo scenario van het Celevalrapport van 9 februari 2023. Op de begeleidingssubsidie van 400 euro per tijdelijk ontheemde blijft de correctiefactor van 30% van toepassing.

b) Categorie 1

In categorie 1 publiek zijn er per 1 maart 2023 6.872 slaapplekken geregistreerd in de huisvestingstool. In de vervolgstrategie wordt het capaciteitsdoel geplaatst op 9.000 publieke plekken in categorie 1. Er wordt dus gerekend op een buffercapaciteit van 2.128 plekken. In vergelijking met de actuele situatie wordt er gestreefd naar de creatie van meer nieuwe plekken in collectiviteiten met ≥ 50 slaapplekken en iets minder in opvanglocaties met 1 tot 49 slaapplekken.

Voor wat betreft de actuele opvangcapaciteit wordt rekening gehouden met een gemiddelde vernieuwingsratio van 15%, gebaseerd op evoluties in het verleden en de verwachting dat extra buffercapaciteit uit nieuwe plaatsen zal moeten komen. Dit wil zeggen dat er gedurende de periode 15 op honderd plekken zullen worden vervangen door nieuwe plekken (binnen dezelfde categorie). Dit is van belang om ook de budgettaire impact van de eenmalige subsidies (begeleiding + opknep) voor de bestaande capaciteit mee in rekening te brengen.

c) Categorie 2

In categorie 2 zijn er per 1 maart 2023 502 slaapplekken geregistreerd in de huisvestingstool. In de vervolgstrategie wordt het capaciteitsdoel geplaatst op 2.000 plekken in categorie 2. Er wordt dus gerekend op een buffercapaciteit van 1.498 plekken in categorie 2. In tegenstelling tot de actuele situatie (waarbij de capaciteit voornamelijk wordt ingevuld door de zorgsector) wordt er gestreefd naar de creatie van meer nieuwe plekken in de toeristische sector.

d) Categorie 3

Voor de 600 nog niet geregistreerde slaapplekken in het nooddorp van Gent dient de éénmalige begeleidingssubsidie van 400 euro in rekening te worden gebracht. Dit geeft een totale kost van 240.000 euro. De andere kosten van de nooddorpen worden afgeleid uit historische (in het geval van Antwerpen en Mechelen) en verwachte gegevens (in het geval van Gent).

Rekening houdende met bovenstaande In tabelvorm kan volgende budgettaire weerslag worden afgeleid (in euro):

Situatie AS IS

Subsidies opvangcapaciteit, capaciteit per 01/03/23 + buffer	Totaal 01//01/2023 - 30/06/2023 (AS IS)			
	Begeleiding (400/1000)	Opknopwerk (2.500/2.500)	Beheer (55/180)	Dagprijs (35/20/15)
SUBSIDIES BEGELEIDING ONTHEEMDEN				
Rijksregister per 28/02/23 (CF = 30%)	3.475.920	-	-	-
Rijksregister per 30/06/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 30/09/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 31/12/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 29/02/24 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
TOTAAL SUBSIDIES BEGELEIDING	3.475.920	0	0	0
CATEGORIE 1				
<i>Categorie 1 privaat</i>			-	
<i>Categorie 1 publiek 1 - 14 slaapplekken</i>	277.698	75.321	1.608.048	-
<i>Categorie 1 publiek 15 - 49 slaapplekken</i>	102.214	27.724	2.003.304	-
<i>Categorie 1 publiek ≥ 50 slaapplekken</i>	82.918	22.490	1.994.455	-
TOTAAL CATEGORIE 1	462.829	125.535	5.605.808	0
CATEGORIE 2				
Hotel	-	-	-	416.304
Vakantiewoning in vakantiepark	-	-	-	69.552
Hostel of jeugdverblijfcentrum	-	-	-	16.128
Assistentiewoning/serviceflat	-	-	-	1.257.984
Huurontvangsten bij volledige bezetting	-	-	-	-596.376
TOTAAL CATEGORIE 2 (bruto)	0	0	0	1.759.968
TOTAAL CATEGORIE 2 (netto)	0	0	0	1.163.592
CATEGORIE 3				
Categorie 3 (nooddorpen)*	85.600	Reële kosten (verrekening huurinkomsten)		

Verlenging van 01/07/2023 t.e.m. 31/03/2024

Subsidies opvangcapaciteit, capaciteit per 01/03/23 + buffer	Verlenging 01/07/2023 - 31/03/2024 (AS IS)			
	Begeleiding (400/1000)	Opknapwerk (2.500/2.500)	Beheer (55/180)	Dagprijs (35/20/15)
SUBSIDIES BEGELEIDING ONTHEEMDEN				
Rijksregister per 28/02/23 (CF = 30%)	0	-	-	-
Rijksregister per 30/06/23 (CF = 30%)	4.282.920	-	-	-
Rijksregister per 30/09/23 (CF = 30%)	4.680.360	-	-	-
Rijksregister per 31/12/23 (CF = 30%)	5.077.800	-	-	-
Rijksregister per 29/02/24 (CF = 30%)	5.337.000	-	-	-
TOTAAL SUBSIDIES BEGELEIDING	19.378.080	0	0	0
CATEGORIE 1				
<i>Categorie 1 privaat</i>				
<i>Categorie 1 publiek 1 - 14 slaapplekken</i>	416.546	112.981	2.412.072	-
<i>Categorie 1 publiek 15 - 49 slaapplekken</i>	153.321	41.586	3.004.956	-
<i>Categorie 1 publiek ≥ 50 slaapplekken</i>	124.376	33.735	2.991.683	-
TOTAAL CATEGORIE 1	694.244	188.302	8.408.711	0
CATEGORIE 2				
Hotel	-	-	-	633.707
Vakantiewoning in vakantiepark	-	-	-	105.874
Hostel of jeugdverblijfcentrum	-	-	-	24.550
Assistentiewoning/serviceflat	-	-	-	1.914.931
Huurontvangsten bij volledige bezetting	-	-	-	-907.817
TOTAAL CATEGORIE 2 (bruto)	0	0	0	2.679.062
TOTAAL CATEGORIE 2 (netto)	0	0	0	1.771.246
CATEGORIE 3				
Categorie 3 (nooddorpen)*	154.400	Reële kosten (verrekening huurinkomsten)		

Aan te houden capaciteitsmarge C1 publiek en C2

Subsidies opvangcapaciteit, capaciteit per 01/03/23 + buffer	Capaciteitsmarge 01/07/2023 - 31/03/2024			
	Begeleiding (400/1000)	Opknapwerk (2.500/2.500)	Beheer (55/180)	Dagprijs (35/20/15)
SUBSIDIES BEGELEIDING ONTHEEMDEN				
Rijksregister per 28/02/23 (CF = 30%)	0	-	-	-
Rijksregister per 30/06/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 30/09/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 31/12/23 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
Rijksregister per 29/02/24 (CF = 30% en bezetting nooddorp)	0	-	-	-
TOTAAL SUBSIDIES BEGELEIDING	0	0	0	0
CATEGORIE 1				
<i>Categorie 1 privaat</i>				
<i>Categorie 1 publiek 1 - 14 slaapplekken</i>	1.108.348	518.312	722.030	-
<i>Categorie 1 publiek 15 - 49 slaapplekken</i>	324.860	88.113	716.285	-
<i>Categorie 1 publiek ≥ 50 slaapplekken</i>	477.736	129.578	1.292.760	-
TOTAAL CATEGORIE 1	1.910.944	736.003	2.731.075	0
CATEGORIE 2				
Hotel	-	-	-	7.401.270
Vakantiewoning in vakantiepark	-	-	-	2.758.237
Hostel of jeugdverblijfcentrum	-	-	-	91.941
Assistentiewoning/serviceflat	-	-	-	896.427
Huurontvangsten bij volledige bezetting	-	-	-	-2.708.983
TOTAAL CATEGORIE 2 (bruto)	0	0	0	11.147.876
TOTAAL CATEGORIE 2 (netto)	0	0	0	8.438.893
CATEGORIE 3				
Categorie 3 (nooddorpen)*	0	Reële kosten (verrekening huurinkomsten)		

Situatie TO BE

	Totaal 01/01/2023 - 31/03/2024 (TO BE)		
Subsidies opvangcapaciteit, capaciteit per 01/03/23 + buffer	Totaal	Recurrent	Eenmalig
SUBSIDIES BEGELEIDING ONTHEEMDEN			
Rijksregister per 28/02/23 (CF = 30%)	3.475.920	0	3.475.920
Rijksregister per 30/06/23 (CF = 30%)	4.282.920	0	4.282.920
Rijksregister per 30/09/23 (CF = 30%)	4.680.360	0	4.680.360
Rijksregister per 31/12/23 (CF = 30%)	5.077.800	0	5.077.800
Rijksregister per 29/02/24 (CF = 30%)	5.337.000	0	5.337.000
TOTAAL SUBSIDIES BEGELEIDING	22.854.000	0	22.854.000
CATEGORIE 1			
<i>Categorie 1 privat</i>	-		
<i>Categorie 1 publiek 1 - 14 slaapplekken</i>	7.251.355	4.742.150	2.509.205
<i>Categorie 1 publiek 15 - 49 slaapplekken</i>	6.462.364	5.724.546	737.818
<i>Categorie 1 publiek ≥ 50 slaapplekken</i>	7.149.731	6.278.898	870.833
TOTAAL CATEGORIE 1	20.863.450	16.745.594	4.117.856
CATEGORIE 2			
Hotel	8.451.282	8.451.282	0
Vakantiewoning in vakantiepark	2.933.663	2.933.663	0
Hostel of jeugdverblijfcentrum	132.620	132.620	0
Assistentiewoning/serviceflat	4.069.342	4.069.342	0
Huurontvangsten bij volledige bezetting	-4.213.176	-4.213.176	0
TOTAAL CATEGORIE 2 (bruto)	15.586.907	15.586.907	0
TOTAAL CATEGORIE 2 (netto)	11.373.731	11.373.731	0
CATEGORIE 3			
Categorie 3 (nooddorpen)*	240.000	TBD	240.000

Indien we de verwachte, reëel te subsidiëren kost voor de nooddorpen toevoegen komen we op volgend macro-budgettair overzicht uit, opgedeeld per begrotingsjaar en voor de periode 01/01/2023 – 31/03/2024 (in duizend euro):

	2023 (01/01 - 31/12)		2024 (01/01 - 31/03)		TOTAAL (01/01/23 - 31/03/24)	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
Subsidies begeleiding ontheemden	17.517	17.517	5.337	5.337	22.854	22.854
Categorie 1 publiek: eenmalig (1.000/400 euro; 2.500/2.500 euro)	2.941	2.941	1.176	1.176	4.118	4.118
Categorie 1 publiek: recurrent 1 - 14 plekken (65 euro)	3.697	3.697	1.045	1.045	4.742	4.742
Categorie 1 publiek: recurrent 15 tot 49 plekken (220 euro)	4.484	4.484	1.240	1.240	5.725	5.725
Categorie 1 publiek: recurrent ≥ 50 plekken (270 euro)	4.851	4.851	1.428	1.428	6.279	6.279
Categorie 2 (39,2 euro / 22,4 euro / 16,8 euro)	10.978	7.970	4.609	3.403	15.587	11.374
Categorie 3: eenmalig (400 euro)	240	240	0	0	240	240
Categorie 3: Nooddorp Antwerpen eenmalig 2023 (reële kost)	980	980	0	0	980	980
Categorie 3: Nooddorp Antwerpen recurrent (reële kost)	9.729	7.326	2.432	1.832	12.161	9.158
Categorie 3: Nooddorp Mechelen eenmalig 2023 (reële kost)	441	441	0	0	441	441
Categorie 3: Nooddorp Mechelen recurrent (reële kost)	9.662	7.908	2.415	1.977	12.077	9.885
Categorie 3: Nooddorp Gent eenmalig 2023 (reële kost)	38.527	38.527	0	0	38.527	38.527
Categorie 3: Nooddorp Gent recurrent (reële kost)	2.739	2.351	685	588	3.424	2.939
	106.785	99.234	20.368	18.027	127.154	117.261

Binnen het Departement Financiën en Begroting werd de provisie Noodopvang Oekraïne opgezet. De grootorde van die provisie bedraagt 200 miljoen euro en wordt bestemd voor het inhuren, het in beheer nemen van de accommodaties en complexen en het inrichten ervan in het kader van de huisvesting van de vluchtelingen uit Oekraïne. Het voorliggend ondersteuningskader put hieruit middelen, met voorlopig een tijdschik tot maart 2024.

////////////////////////////////////

ADVIES IF

De Inspectie van Financiën verleende haar advies op 27/3/2023 waarbij een gunstig advies onder voorwaarden werd gegeven.

Gelet op een aantal onzekerheden erkent IF dat een anticipatief beleid inderdaad noodzakelijk is en IF kan dan ook de voorgestelde strategie onderschrijven om 1) via prospectie bijkomende locaties te zoeken maar slechts te realiseren indien de nood zich voordoet (categorie 1) en 2) capaciteit achter de hand te houden bv. op basis van een engagement van de actoren uit de logies- en welzijnssector (categorie 2). IF wijst erop dat het vanuit budgettair oogpunt aangewezen is om zoveel mogelijk 'buffercapaciteit' te voorzien binnen categorie 1 (publiek), die ook snel ingezet kan worden. Het is effectief de bedoeling om via de anticiperende werking voornamelijk publieke plekken binnen categorie 1 aan te wenden en de plekken in categorie 2 zijn hieraan ondergeschikt.

Voor de achterliggende berekeningen voor de budgettering van opvangplaatsen in categorie 1 en categorie 2 werden de ondersteunende Excels die leiden tot de bedragen opgenomen in deze nota bezorgd aan IF. Deze berekening wordt door IF gevolgd. IF gaf in haar advies wel aan dat voor de nooddorpen de achterliggende berekeningen ontbreken. Voor de volledigheid werd een extra bijlage aan deze nota toegevoegd, met een macro budgettair overzicht van de subsidies voor duurzame huisvesting, waar de meer gedetailleerde berekening per nooddorp in is opgenomen.

Daarnaast merkt IF op dat niettegenstaande het BVR van 8/4/2022 met 9 maanden wordt verlengd, voor de begeleidingssubsidie 4 bijkomende trimestriële stortingen worden voorzien. IF vraagt daarom om te overwegen om de laatste schijf van de begeleidingssubsidie niet uit te keren. Door 4 bijkomende stortingen te voorzien, wordt er elk trimester een storting voorzien. Bij de verlenging van het BVR tot eind juni 2023 werd nog geen uitbetaling van de begeleidingssubsidie in het 2^e trimester van 2023 voorzien. Indien er nu maar 3 bijkomende stortingen zouden voorzien worden, zou er voor het tweede semester van 2023 geen storting zijn.

Tenslotte vraagt IF waarom voorzien wordt dat het Agentschap Binnenlands Bestuur de specifieke plekken (categorie 2) moet 'bevestigen'. De bevestiging van de slaapplekken door het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft een tweeledig doel.

- De bevestiging vervangt de drempel van 10.000 slaapplekken die was voorzien in artikel 7. Op die manier ontstaat meer greep op het aanbod van specifieke slaapplekken in categorie 2.
- Daarnaast bleek uit controles dat de slaapplekken in deze categorie niet altijd ingehuurd zijn of bleken ze niet steeds over de correcte erkenning te beschikken. Door het invoeren van een bevestiging door het Agentschap Binnenlands Bestuur kan dit probleem veel sneller aangepakt worden.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De verdere operationalisering van de aanpak brengt geen extra kosten naar personeelsinzet met zich mee bovenop deze die reeds in het kader van de aanpak Oekraïne-crisis werden voorzien.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De Vlaamse regering ondersteunt de lokale besturen in de aanpak van de opvang van tijdelijk ontheemden uit Oekraïne. Met dit ontwerp van besluit wordt de bestaande regeling zo goed als doorgetrokken, wat de lokale besturen moet toelaten de opvang van de ontheemde Oekraïners verder

////////////////////////////////////

Matthias DIEPENDAELE

Bijlage:

- advies van de Inspectie van Financiën van 27 maart 2023
- akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 29 maart 2023
- macro budgettair overzicht subsidies duurzame huisvesting, inclusief detail nooddorpen

//